

3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda Yapılan Değişiklik Sonrası Mesleki Eğitim Merkezi Programlarının 2022 Yılı İlk Üç Aylık Performans Değerlendirmesi*

Mahmut Özer^a

H. Eren Suna^b

^a Prof.Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0001-8722-8670

^b Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0002-6874-7472

ÖZET

Çıraklık eğitimi, son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından mesleki eğitimi güçlendirmek için başlatılan paradigma değişimi içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda, çıraklık eğitiminin gerçekleştirildiği mesleki eğitim merkezi (MEM) programları birçok açıdan iyileştirilmiştir. MEM programlarına yönelik toplumsal farkındalığın artırılması, Türkiye'deki tüm organize sanayi bölgeleri ile MEM programlarının ilişkilendirilmesi, program mezunlarının akademik dersleri yüz yüze alarak lise diplomasına ulaşımının kolaylaştırılması, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan düzenleme ile öğrencilerin üretim aracılığıyla pratik becerilerinin geliştirilmesi ve yapılan üretim aracılığıyla kazançlarının artırılması bu iyileştirmeler arasında yer almaktadır. Bu iyileştirmelerin yanında MEM tamamlama programları aracılığıyla mezunların kısa sürede işgücü piyasasının talepleri doğrultusunda yetiştirilmesi ve istihdam edilmesi sağlanmaktadır. Bu çalışmada 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan düzenleme sorasındaki ilk üç ayda MEM programlarının performansı öğrenci katılım verileri aracılığıyla değerlendirilmiştir. Çalışma bulguları, yapılan iyileştirmeler sonrasında MEM programlarına yönelik talebin büyük bir artış gösterdiğine işaret etmektedir. Düzenleme öncesinde öğrenci sayısı 159 bin düzeyindeyken üç aylık bir sürenin sonunda 320 binin üzerine çıkmıştır. Bulgular, MEM programlarında kadın öğrenci oranının %17'den %24'e çıkarak daha dengeli bir hale geldiğini, 19 yaş ve üzerindeki mezunların katılımının 18 yaş ve altındaki öğrencilere oldukça yakın olduğunu göstermiştir. Ayrıca göçmenlerin eğitimi için önemli fırsatlar sağlayan MEM programlarında yabancı uyruklu öğrenci sayısı da yaklaşık 2.800'den 13 bine yükselmiştir. Sonuçlar, yapılan iyileştirmeler sonucunda MEM programlarına yönelik talebin artarak 1 milyon hedefine yaklaştığını ve programların kapsayıcılığının önemli ölçüde arttığını göstermektedir.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Türü
Araştırma

Makale Geçmişi
Gönderim tarihi:
07.04.2022
Kabul tarihi:
25.04.2022

Anahtar Kelimeler
Çıraklık Eğitimi,
Mesleki Eğitim
Merkezi,
Mesleki Eğitim
Kanunu,
Mesleki Eğitim,
Eğitim Politikası

Atf Bilgisi: Özer, M. ve Suna, H.E. (2022). 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan değişiklik sonrası mesleki eğitim merkezi programlarının 2022 yılı ilk üç aylık performans değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (18), 1-17.

Sorumlu yazar: H. Eren Suna, e-posta: herensuna@gmail.com

* Bu çalışmada kullanılan veriler Millî Eğitim Bakanlığı veritabanlarından alındığı için çalışmada etik kurul iznine ihtiyaç duyulmamıştır.

2022 First Quarterly Performance Evaluation of Vocational Training Center (VTC) Programs after the Amendment to the Vocational Education and Training Law No. 3308*

Mahmut Özer^a

H. Eren Suna^b

^a Prof. Dr., Ministry of National Education, ORCID: 0000-0001-8722-8670

^b Dr., Ministry of National Education, ORCID: 0000-0002-6874-7472

ABSTRACT

Apprenticeship training has an important place in the paradigm shift initiated by the Ministry of National Education (MoNE) for improving the vocational education and training (VET) system in recent years. Vocational training centers (VTC) where apprenticeship training is implemented have been improved in aspects. These improvements include increasing social awareness toward VCT programs, associating VCT programs with capabilities of organized industrial zones (OIZ) in Turkey, facilitating the access of VCT graduates to a high school diploma through face-to-face education, and supporting students' practical skills through increased production. Additionally, short-term VCT programs are initiated in which graduates can participate and complete them in a relatively short time in line with the demands of the labor market. This study aims to evaluate the performance of VCT programs in the first three months after the regulation in the Vocational Education and Training Law No. 3308 through VCT student data. The findings indicate that the demand for VCT programs has increased greatly after the regulation and improvements. While the number of students was approximately 159 thousand before the regulation, it increased to over 320 thousand at the end of a three-month period. The findings showed that the rate of female students in VCT programs increased from 17% to 24% and programs have become more gender-balanced, and a remarkable diversity in student age level is provided; participation of graduates aged 19 and over is very close to students aged 18 and under. In addition, the number of foreign students in VCT programs, which provide important opportunities for immigrants, has increased from approximately 2,800 to 13,000. The results show that the demand for MEM programs has increased greatly in a quite short time and approached targeted levels (1 million students), and the programs have become more inclusive.

Article Type
Research

Article Background
Received:
07.04.2022
Accepted:
25.04.2022

Key Words
Apprenticeship
Training,
Vocational
Training Center,
Vocational
Education &
Training Law,
Vocational
Education &
Training,
Education Policy

To cite this article: Özer, M. & Suna, H.E. (2022). 2022 first quarterly performance evaluation of vocational training center (VTC) programs after the amendment to the vocational education and training law no. 3308. *International Journal of Turkish Educational Sciences*, 10 (18), 1-17.

Corresponding Author: H. Eren Suna, e-mail: erensuna@meb.gov.tr

* Since the data used in this study were obtained from the database of the Ministry of National Education, ethics committee permission is not required for the study.

Giriş

Çıraklık eğitimi (apprenticeship training), bireylere mesleki beceriler kazandırmak amacıyla uygulanan ve uzun bir tarihe sahip olan bir eğitim türüdür (The European Centre for the Development of Vocational Training-CEDEFOP, 2002; Scott, 1914). Geçmişte usta-çırak ilişkilerine dayalı olarak başlayan çıraklık eğitimleri zaman içerisinde tüm dünyada bir eğitim sürecine evrilmiştir. Tarihteki ilk örneklerine benzer şekilde yoğun işbaşı eğitimin gerçekleştirildiği çıraklık eğitimi, bireylerin mesleki becerileri tecrübeli uzmanlardan gerçek iş ortamlarında öğrenmesine imkân sağlamaktadır (OECD, 2018; UNESCO, 2017). Eğitimin esnek bir yapıda olması dünyadaki örneklerinin de oldukça çeşitli olmasına yol açmıştır (Ryan, 1998).

Çıraklık eğitimi, eğitim sistemleri ve ülkelerin ekonomik gelişimleri açısından da önemli bir alanı oluşturmaktadır (Lewis, 2014). Zira bu eğitim türü, öğrencilere nispeten kısa sürede mesleki beceriler kazandırarak işgücü piyasasına geçişi kolaylaştıran bir işleve sahiptir (Lewis, 2014; UNESCO, 2017). Sunulan yoğun işbaşı eğitimleri ile öğrencilerin uygulama becerileri desteklenmekte, eğitimin gerçek iş ortamlarında gerçekleştirilmesiyle öğrencilerin iş dünyasında kullanılan üretim teknolojilerini deneyimleme ve iş ortamını bilfiil tecrübe etme imkânı sağlanmaktadır (Lewis, 2014; Steedman, Gospel ve Ryan, 1998).

Öğrencilerin işbaşı eğitimlerinin yoğun olması ve gerçek iş ortamlarında gerçekleştirilmesi işverenler açısından da önemli fırsatlar sağlamaktadır. Zira hâlihazırda akademik ve mesleki becerilere sahip öğrencilerin kendi kurumlarında işbaşı eğitimi almaya devam etmesi, ihtiyaç duydukları insan kaynağının yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Yapılan çalışmalar, işverenlerin çıraklık eğitimi için yaptıkları yatırımların etkili sonuçlar sağladığını ve iş verimliliğini artırdığını göstermektedir (Avrupa Komisyonu, 2013; Lerman, 2014). Bu durum çıraklık eğitimi alan öğrencilerin mezun olduktan sonra işbaşı eğitimlerini aldıkları kurumlarda çalışma oranlarını da artırmaktadır. Örneğin 2019 yılı itibarıyla Türkiye'de çıraklık eğitimi tamamlayarak işgücü piyasasına katılan mezunların işbaşı eğitimlerini aldıkları kurumlarda çalışma oranı %75 olarak belirlenmiştir (Özer ve Suna, 2020).

Mesleki eğitime yönelik araştırmalarıyla öne çıkan CEDEFOP tarafından yapılan bir araştırma, çıraklık eğitiminin önemini Covid-19 salgını sürecinde daha net anlaşıldığını göstermiştir. CEDEFOP ve OECD (2021), salgının küresel ekonomide büyük olumsuzluklar yarattığı dönemde çıraklık eğitiminin güçlü olduğu ülkelerde olumsuzlukların daha az hissedildiğini ortaya koymuştur. Bu eğitim türünün esnek ve üretime dönük yapısı, salgının yol açtığı hasarın azaltılması ve ihtiyaç duyulan ürünlerin üretiminde öne çıkmıştır. Türkiye'de de mesleki ortaöğretim kurumları arasında bulunan ve çıraklık eğitimlerinin gerçekleştirildiği MEM, salgın sürecinde ihtiyaç duyulan maske, dezenfektan, yüz koruyucu vb. acil ihtiyaç duyulan ürünlerin üretiminde öne çıkan kurumlar arasında yer almıştır (Özer, 2020a, 2020b).

Çıraklık eğitiminin yüksek göç alan ülkelerde öne çıkan diğer bir önemli işlevi de göçmenlerin eğitimi ve toplumsal entegrasyonu açısından önemli fırsatlar sağlamasıdır (Joel, 2019). Mobilite ve göç hareketlerinin küresel ölçekte arttığı 2000'li yıllar sonrasında göçmenlerin eğitime dair yaklaşımların önemi daha da artmıştır (Birleşmiş Milletler, 2015; Joel, 2019). Mesleki eğitim, hem uygulama becerilerinin ağırlıklı olması hem de katılımda esneklik

sağlaması dolayısıyla göçmenlerin eğitimi için önemli bir seçenek oluşturmaktadır (Özer, Suna ve Numanoglu, 2021). Üstelik göçmenlerin sahip olduğu dil yetersizliği ve adaptasyon sorunları bu eğitim türünde daha az belirleyici olmakta, göçmenlerin sahip olduğu mesleki beceriler resmi olarak tanınmaktadır. Sağladığı bu imkânlar düşünüldüğünde çıraklık eğitimi, son 10 yılda göçmen sayısının en fazla arttığı ülkeler arasına giren Türkiye açısından oldukça önemli bir konuma yerleşmektedir (Özer, Suna ve Numanoglu, 2021).

Çıraklık eğitimi, yukarıda kısaca özetlenen tüm avantajlarına rağmen günümüze kadar iki önemli tehditle karşılaşmıştır. 1950'li yıllar itibarıyla yükseköğretimin dünyanın büyük bir bölümünde küreselleşmesiyle bu eğitime yönelik öğrenci tercihleri artmış, öğrencileri geleceğin dünyasına hazırlamak için yükseköğretim daha önemli bir hale gelmiştir (Shaw ve diğerleri, 2020). Bu evrenselleşme evresiyle yükseköğretimin altındaki eğitim düzeylerinin toplumdaki algısı olumsuz hale gelmeye başlamış, mesleki eğitim de bu algıdan payını almıştır. Bunun bir sonucu olarak yönetsel pozisyonların altında konumlandırılan ara pozisyonlar için işgücü piyasası talep üretmesine rağmen öğrenci arzı yeterince üretilmemekte, birçok ülkede beceri uyumsuzlukları (skill mismatch) oluşmaktadır (Finegold ve Wagner, 2002; Shaw ve diğerleri, 2020). Bu durum birçok ülkede istenen becerilere sahip işgücünün yeterince bulunamamasına neden olmaktadır (Finegold ve Wagner, 2002; Shaw ve diğerleri, 2020). Bugün eğitimde evrenselleşmeyi tamamlayan birçok ülkede hala mesleki eğitime yönelik algının akademik eğitim kadar olumlu olmadığı bilinmektedir (Billett, 2020; McGarey Haney, 2002).

2000'li yıllarla birlikte üretim teknolojilerinde hızı artan teknolojik dönüşüm de çıraklık eğitiminin karşılaştığı ikinci tehdittir. Otomasyon ve yapay zekâya dayalı üretim teknolojilerinin yaygınlaşması mesleki eğitimden beklentileri de büyük ölçüde değiştirmiştir (Perc, Özer ve Hojnik, 2019; Özer ve Perc, 2020). Üretim süreçlerinin gün geçtikçe makineler tarafından daha fazla devralınması, mesleki eğitimin geleneksel "ara insan kaynağı" yetiştirme rolünü de tartışılır hale getirmiştir. Üretim teknolojilerinde yaşanan teknolojik dönüşümün ilk safhalarında "yönetsel pozisyonlar dışında tüm pozisyonların makineler tarafından gerçekleştirileceği" öngörüsünün günümüzde gerçekleşmediği ve mesleki eğitim aracılığıyla yetişen insan gücünün hala önemini koruduğu görülmektedir (Cantor, 2015). Dolayısıyla yükseköğretimin evrenselleşmesi ile birlikte artan "beyaz yaka" pozisyonlarında yaşanan doyumun aksine mesleki eğitim aracılığıyla yetişen insan kaynağına hala küresel ölçekte gereksinim duyulmaktadır.

Türkiye'de Çıraklık Eğitimi

Türkiye'de çıraklık eğitimi uzun yıllardır MEM'lerde gerçekleştirilmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nda ahi geleneğine dayalı ve usta-çırak ilişkisi şeklinde gerçekleştirilen çıraklık eğitimi Cumhuriyet döneminde standartlaştırılarak bir mesleki eğitim türüne dönüştürülmüştür (MEB, 2019). Günümüzde uygulanan çıraklık eğitiminin temelleri, yüzyıllar önceki öğrenme modeline benzer şekilde mesleği iş üzerinde, işi yaparak, ortamında yaşayarak ve uzmanından öğrenmeye dayanmaktadır.

MEM'lerde verilen eğitim uygulama ağırlıklıdır ve öğrencilere pratik mesleki beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda MEM öğrencileri haftanın dört günü işletmelerde uygulamalı eğitim almaktadır (Özer, 2018). Öğrencilerin eğitim açısından yeterli

olanaklara sahip olduğu belirlenen işletmelerde doğrudan üretim sürecine dâhil olması sağlanmaktadır. MEM'lere öğrenci kabulünde esnek bir yaklaşım sergilenmektedir; yaş sınırı olmaksızın ortaokul mezunu olan tüm bireylerin bu eğitim kurumlarına kaydı yapılabilmektedir (Özeri 2020b). Öğrencilerin eğitim aldığı işletmelerde en az bir usta öğreticinin olması gerekmektedir. Usta öğretmenler, işin gerektirdiği yetkinliğe ve tecrübeye sahip olan, bunun yanı sıra mesleğin öğrencilere nasıl öğretileceğine dair eğitim alarak bu görevi gerçekleştiren uzmanlardır.

MEM öğrencileri işletmelerde gerçekleştirilen işbaşı eğitimlerinin yanı sıra haftada bir gün bu merkezlerde akademik eğitim almaktadır (Özer ve Suna, 2021). Bu eğitimin amacı, işbaşı eğitimde kazanılan uygulamalı mesleki becerilerin ihtiyaç duyulan akademik bilgilerle desteklenmesidir. Bu bağlamda, MEM öğrencileri kazandıkları işbaşı eğitim tecrübesi ile birlikte belirlenen akademik becerilere de sahip olabilmektedir. Çıraklık eğitiminde kazandırılan akademik ve bilişsel beceriler, mezunların değişen koşullara uyum sağlayabilmesi ve değişen teknolojilere bağlı olarak yaşam boyu öğrenen bireyler olması açısından önem teşkil etmektedir.

Eğitim süreçleri dikkate alındığında MEM'lerde uygulanan eğitim modelinin Almanya'da uzun yıllardır uygulanan *dual* sistemin karşılığı olduğu ifade edilebilir (Özer, 2020b). Türkiye'de MEM programında dört yıl eğitim verilmekte, öğrenciler ilk yılın sonunda çıraklık eğitimine, üçüncü yıl itibarıyla kalfalık eğitimine ve üçüncü yılın sonunda başarılı olanlar da ustalık eğitimine başlamaktadır. Dört yıllık eğitimin sonunda başarıyla mezun olanlar ustalık unvanı kazanmakta ve işyeri açma hakkına sahip olmaktadır (MEB, 2019).

MEM programları, öğrencilere mesleki becerilerin kazandırılması ve istihdam açısından önemli avantajlar sağlamasına rağmen Türkiye'de uzun yıllardır yeterli ilgiyi görmemiştir (Özer, 2021b). MEM programlarının uzun yıllardan bu yana mesleki eğitimden ziyade yaygın eğitimin bir parçası olarak görülmesi ve toplam mesleki ortaöğretim içindeki payının %5'in altında olması bu durumun açık birer göstergesidir (Özer, 2019). Yeterli önem atfedilmemesine rağmen MEM programları, katılan öğrencilere önemli bir istihdam avantajı sağlamaktadır. MEB tarafından 2019 yılında yapılan bir araştırmada MEM programı mezunlarının kendi alanlarında istihdam oranlarının %88 olduğu ve istihdam edilenlerin yaklaşık %75'inin işbaşı eğitimlerini aldıkları kurumlarda çalıştıkları görülmüştür (MEB, 2019; Özer, 2019, 2020b, 2021a). Dolayısıyla Türkiye'de mesleki ortaöğretimin önemli bir sorunu olan beceri uyumsuzluğu (*skill mismatch*), MEM programlarında çok daha nadir görülmektedir. Yeterli desteğin sağlanmamasına rağmen MEM programlarının getirdiği istihdam avantajları ve esnek katılım imkânları, MEM programlarının hem ortaöğretim yaş düzeyinde hem de daha ileri yaşlarda mesleki beceriler kazanmak isteyen bireyler açısından büyük fırsatlar sunmaktadır.

MEB, MEM programlarını güçlendirerek programların sunduğu fırsatlardan daha fazla öğrencinin yararlanmasını sağlamak için son yıllarda sürdürdüğü mesleki eğitim seferberliğinde çıraklık eğitimine ayrı bir önem vermiştir. Seferberlik kapsamında özel sektör temsilcileri ile işbirliklerinin derinleştirilmesi, işgücü piyasası beklentileri ile eğitim süreçlerinin uyumunun artırılması, daha esnek ve işbaşı eğitimi önceliklendiren bir eğitim verilmesi ve mezunlara istihdam önceliği veya garantisi verilmesi konularında iyileştirmeler

yapılmıştır. Bu çalışmada MEM programlarına yönelik yapılan iyileştirmeler detaylı olarak ele alınarak bu iyileştirmelerin oluşturduğu etki programlara katılım üzerinden değerlendirilmiştir.

MEM Programlarına Yönelik İyileştirmeler

MEM Mezunlarının Lise Diplomasına Ulaşımının Kolaylaştırılması

MEM programını başarıyla tamamlayarak mezun olan bireyler ustalık belgesiyle birlikte işyeri açma iznine sahip olmaktadır. MEM programından mezun olmak tek başına lise diplomasına sahip olma hakkı vermemekte, mezunların lise diploması alması almak için MEB tarafından fark derslerini de başarıyla tamamlamaları gerekmektedir. Son dönemde yapılan düzenleme öncesinde öğrencilerin bu fark derslerini vermek için açık lise programına kaydolmaları ve dersleri uzaktan eğitim aracılığıyla tamamlamaları gerekmektedir. Bu durum öğrencilerin hem uzaktan eğitime erişimi açısından sınırlılıklar getirmekte hem de yüz yüze eğitimin sağladığı öğretmen-öğrenci etkileşimi ve akran eğitimi gibi imkânlardan yeterince yararlanamamalarına neden olmaktaydı. Ayrıca mezun olduğunda doğrudan lise diplomasına ulaşamamak da MEM programlarının itibarını zedeliyor, öğrencilerin tercihlerini sınırlandırıyordu.

MEB, 2019 yılının Temmuz ayında yaptığı düzenleme ile bu konuda önemli bir açığı kapatmıştır. Bu düzenleme ile öğrencilerin MEM programını başarıyla tamamladıktan sonra lise diplomasına ulaşmak için vermeleri gereken fark derslerinin MEM’lerde yüz yüze eğitimle verilmesi sağlanmıştır. Böylece MEM öğrencileri okulda oldukları bir günde yüz yüze eğitimin sunduğu imkânlardan yararlanabilir hale gelmişlerdir.

2020 yılında MEB tarafından yapılan yeni bir düzenleme ile mevcut iyileştirme genişletilerek daha önceki yıllarda MEM programlarından mezun olan bireylerin de fark derslerini vererek lise diploması almasının yolu açıldı. Böylece daha önceki yıllarda MEM programlarından kalfalık ve ustalık belgesi sahibi olan ancak lise diplomasına ulaşamayan mezunların da mevcut imkânlardan faydalanması sağlandı. Yapılan yeni düzenlemenin sonuçları da kısa süre içinde görüldü. “Telafi Programı” adı verilen programla MEM programlarından daha önceki yıllarda mezun olanların fark dersleri bir pakette toplandı ve 2021 yılının Temmuz ayına kadar bu dersleri başarıyla veren 29.674 kişi lise diploması almaya hak kazandı.

Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ile MEM Programlarının İlişkilendirilmesi

OSB’ler, farklı alanlarda sanayi üretiminin toplandığı bölgelerdir. Türkiye’nin toplam üretim potansiyelinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Farklı sektörlerin üretim süreçlerinin bu alanlarda gruplanması, bu alanların mesleki eğitimin niteliğini artırmak açısından büyük bir kaynak oluşturmasını sağlamaktadır. Zira mesleki eğitim alan öğrenciler için OSB’lerde farklı alanlardaki üretimi yakından gözlemleyebilme, işbaşı eğitimleri bu alanlarda yaparak üretim sürecine katkı sağlayabilme ve tecrübeli usta öğreticilerden eğitim alabilme imkânı doğmaktadır. Dolayısıyla OSB’ler, MEM öğrencilerinin uygulama becerilerini geliştirmek ve iş yaşamı beklentilerini olgunlaştırmak için önemli bir fırsat sunmaktadır.

MEB ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında yapılan işbirliği sonucunda OSB’ler ile MEM’ler arasında bir köprü kurulmasını sağlanmıştır. Bu kapsamda, 2022 yılının Ocak ayında

Türkiye'nin farklı bölgelerinde hizmet eden 255 OSB'nin her biri en az bir MEM programı ile ilişkilendirilmiştir. Bu süreçte her OSB'de en az bir MEM açılmış ya da yakındaki bir MEM'le resmi bağı kurulmuştur. OSB'lerin içinde MEM'lere dair irtibat büroları açılmıştır. Atılan adımlarla, içinde MEM bulunan OSB sayısı 87 iken bu sayı 255'e çıkarılmış ve bu merkezlere yönelik bilgilendirme çalışmaları başlatılmıştır.

MEM Programlarına Yönelik Farkındalığın Artırılması

MEM programlarına atfedilen değerin düşük olmasının nedenlerinden birisi de bu kurumlara yönelik toplumsal farkındalığın oldukça düşük olmasıdır. Türkiye'de mesleki ortaöğretim genellikle mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanan Anadolu teknik programları (ATP) ve Anadolu meslek programları (AMP) ile ilişkilendirilmektedir (Özer, 2020c). Aslında uzun bir tarihe sahip olmasına ve mesleki eğitimin tam merkezinde yer almasına rağmen MEM programları uzun süre yaygın eğitimin bir parçası olarak görülmüştür. Lise diplomasına ulaşımında yaşanan zorluklar da bu eğitim türünün mesleki eğitimden ziyade yaygın eğitimin bir parçası olduğu algısını güçlendirmiştir.

MEB, MEM programlarına yönelik toplumsal farkındalığı artırmak için özellikle 2021 yılında önemli adımlar atmıştır. Bu adımlar arasında işgücü piyasası ile yapılan toplantılar, Bakanlık sosyal medya hesaplarının etkin kullanılması ve taşra teşkilatının yürüttüğü kampanyalar öne çıkmaktadır. İşgücü piyasası temsilcileri ile gerçekleştirilen toplantılarda MEM programının aranan işgücünü karşılamadaki potansiyeli üzerine durulmuş ve birlikte açılacak MEM programları belirlenmiştir. Bakanlığın sosyal medya platformları ve 2019 yılında kurularak 2021 yılında Avrupa Eğitim Vakfı (European Training Foundation-ETF) yenilikçi uygulamalar arasında gösterilen "Mesleğim Hayatım" platformu üzerinden MEM programlarının detaylı tanıtımları gerçekleştirilmiştir (ETF, 2020). Bu süreçte, fiziki alanı ve altyapısı yeterli mesleki ve teknik Anadolu liseleri bünyesinde MEM programları kurularak bu programlar Türkiye sathında yaygınlaştırılmıştır. Bakanlık taşra teşkilatı da bu süre içinde kendi bölgelerinde bilgilendirme çalışmaları ve teşvik mekanizmaları aracılığıyla MEM programlarına yönelik farkındalığı artırmaya devam etmiştir. Böylece uzun yıllardır öğrencilere önemli istihdam fırsatları sağlamasına rağmen yeterli itibarı görmeyen MEM programlarına yönelik toplumsal farkındalığı artırmak için MEB, farklı mekanizmaları eşzamanlı kullanmıştır.

İstihdam Garantili ve Kısa Süreli "MEM Tamamlama Programları"nın Oluşturulması

Sağladığı istihdam avantajı ve giriş koşullarındaki esneklik ile MEM programları farklı yaş gruplarındaki işsizlik oranlarının azaltılması için önemli fırsatlar sunmaktadır. MEB, bu fırsatı en yüksek düzeye çıkarmak ve toplumun farklı kesimlerinin bu fırsatlardan yararlanmasını sağlamak için "MEM Tamamlama Programları"ni geliştirmiştir. 2022 yılının Şubat ayı itibarıyla başlatılan programların amacı 6 ile 8 ay sürecek kısa süreli sertifika programları kapsamında öğrencilere işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilmesini sağlamaktadır. Bu programların oluşturulmasında işgücü piyasası temsilcileri ile birlikte çalışılmakta, eğitim programı ve altyapı işbirliği içinde geliştirilmekte ve mezunlara istihdam garantisi verilmektedir.

MEM Tamamlama Programlarının ilki MEB ile Turkcell işbirliğinde 2021 yılının Kasım ayında

gerçekleştirilmiştir. Altı ay sürecek ve Turkcell uzmanları tarafından eğitim alacak öğrenciler yazılım alanında uzmanlaşarak bu alandaki insan kaynağı ihtiyacının karşılanmasına katkı sağlayacaktır. Eğitimi başarıyla tamamlayan mezunlar Turkcell tarafından istihdam edilecektir. MEB, özellikle insan gücü ihtiyacının acil olduğu alanları önceliklendirerek MEM tamamlama programlarını yaygınlaştırmak için gerekli çalışmaları sürdürmektedir.

3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanununda Yapılan Düzenleme

MEM programları, işbaşı eğitimin önceliklendirildiği programlardır ve eğitimin büyük kısmı uygun koşullara sahip firmalarda uygulamaya dayalı gerçekleştirilmektedir. Bu süreçte MEM öğrencileri iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanmaktadır. Aynı zamanda MEM öğrencileri işbaşı eğitimi aldıkları kurumlardan üretime katılmaları dolayısıyla aylık ücret almaktadır.

MEM'lerin hem işveren hem de öğrenciler açısından çok daha cazip hale getirilmesi için Özer (2021b) tarafından iki öneri geliştirilmiştir: MEM öğrencilerine her ay ödenen asgari ücretin %30'u kadar ücrette işverenin yükünün kaldırılması ve üçüncü sınıf sonunda başarılı olan kalfaların son yılda aldıkları ücrette iyileştirme yapılması. Her iki öneri de 12 Mart 2021 tarihinde açıklanan ekonomi reform paketinde yer bulmuş ve bu öneriler Türkiye'de genç istihdamı artırmak için MEM'lerin daha aktif kullanılabilmesi bağlamında değerlendirilmiştir. Bu iki öneriyi kapsayan düzenlemeler 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılmış ve düzenlemeler 25 Aralık 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni düzenleme ile MEM'lere devam eden öğrencilerin dört yıl boyunca aldıkları ücrette işveren yükü tamamen kaldırılmıştır. Ayrıca, kalfaların son yılda aldıkları asgari ücretin %30'u kadar olan ücret artırılarak asgari ücretin %50'sine çıkartılmıştır.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan düzenlemeler mesleki eğitimde yeni bir döneme geçişe işaret etmektedir. Öncelikle, birinci sınıftan itibaren MEM öğrencileri için oldukça önemli olan maddi kazancın devlet tarafından üstlenilmesi daha fazla işverenin MEM programlarına destek vermesine imkân sağlamıştır. Düzenleme öncesinde, eğitiminin son yılında asgari ücretin üçte biri düzeyinde ücret alan kalfaların kazandıkları ücret yapılan düzenleme ile asgari ücretin yarısına yükseltilmiştir. Asgari ücrette yapılan son güncellemelerle birlikte düşünüldüğünde yapılan düzenlemeyle MEM öğrencilerine önemli bir destek sağlandığı açıkça görülmektedir. Bu çalışmada, MEM'lerde yapılan bu önemli iyileştirmelerin sonucunda MEM programlarının ilk üç aydaki performansının öğrenci katılımı verileri aracılığıyla gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Katılım verileri kullanılarak yapılan değerlendirmede toplam öğrenci sayısındaki değişimle birlikte, cinsiyet, mesleki alan ve yaş dağılımları da değerlendirmeye dahil edilmiştir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Mesleki eğitim merkezi programlarını güçlendirmek için atılan adımların öğrencilerin katılımı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma betimsel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel araştırmalar, incelenen durumu detaylarıyla anlamayı ve

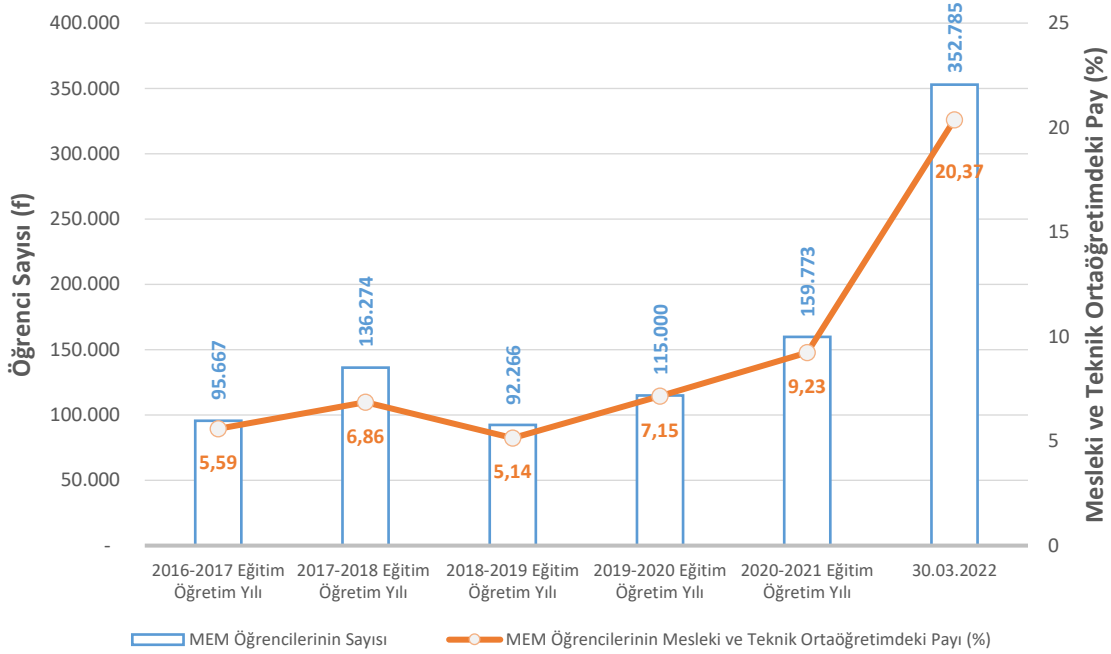
tartışmayı amaçlayan, bu süreçte duruma müdahale edilmeyen çalışmalardır. Çalışmada iyileştirmelerin oluşturduğu etkiyi belirlemek için MEM programlarındaki öğrenci sayıları ve bu öğrencilerin kişisel ve demografik özellikler açısından dağılımları kullanılmıştır.

Veriler ve Analizi

Araştırmada kullanılan MEM programlarına katılıma ilişkin veriler MEB Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından sağlanmıştır. Öğrenci katılımı ve demografik özelliklere dair 2016-2020 eğitim öğretim yılları arasındaki veriler ise MEB örgün eğitim istatistiklerinden alınmıştır. Verilerin analizinde betimsel bir yol izlenmiş ve katılıma dair elde edilen sayılar ve oranlar doğrudan karşılaştırılmıştır. Yıllar ve aylar arasında karşılaştırılabilirliği sağlamak için MEM programlarına son kaydını gerçekleştiren öğrenci sayıları dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamındaki veriler, MEM programlarına katılan öğrenci evrenine dair veri sağladığı için örneklem seçilmemiş ve herhangi bir çıkarımsal analiz de gerçekleştirilmemiştir.

Bulgular

MEM programlarına yönelik iyileştirmelerin öğrenci taleplerinde oluşturduğu değişimlerin değerlendirilebilmesi için merkezlere kayıtlı öğrenci sayıları ve MEM öğrencilerinin mesleki ve teknik ortaöğretimdeki oranı Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1. MEB Tarafından Yapılan İyileştirmelerin MEM Programlarına Yönelik Taleplere Etkisi*, **, ***

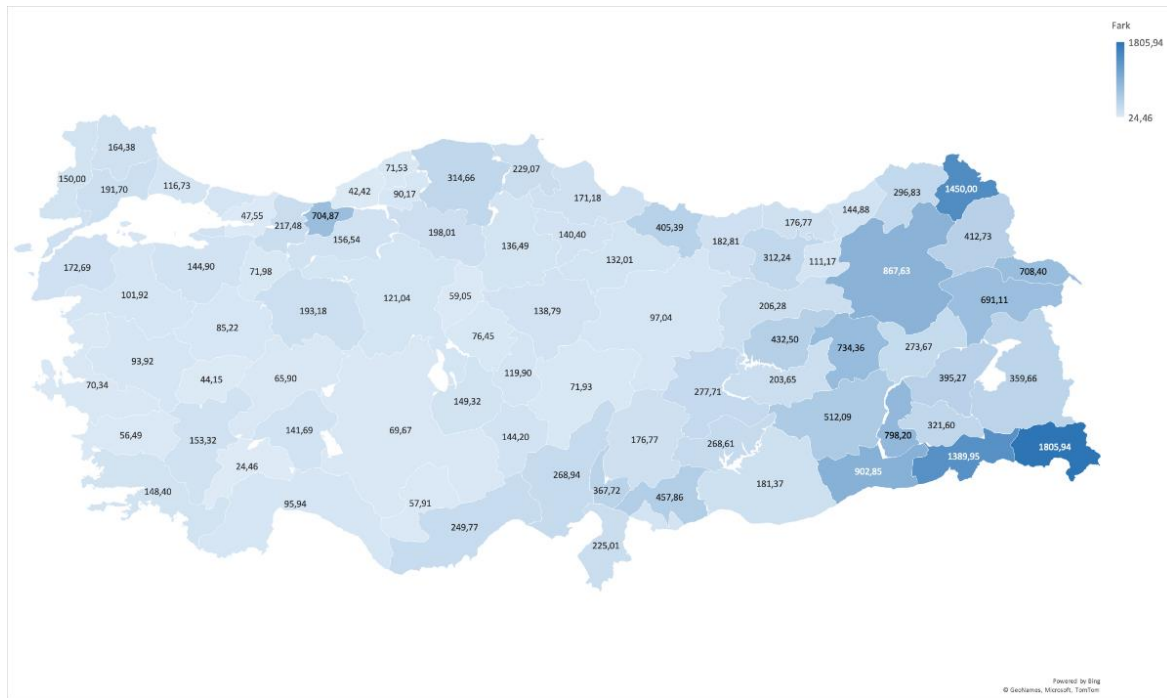
* 2016-2017 ve 2020-2021 eğitim öğretim yılları arasındaki öğrenci sayıları MEB örgün eğitim istatistiklerinden alınmıştır.

** Zaman bağlı karşılaştırılabilirliği sağlamak için 30.03.2022 tarihindeki toplam öğrenci sayısına MEM programlarına ön kayıt yaptıran öğrenciler dâhil edilmemiştir.

*** 30.03.2022 tarihinde MEM öğrencilerinin mesleki ve teknik ortaöğretimdeki payını hesaplamak için bu eğitim kademesindeki toplam öğrenci sayısı 2020-2021 eğitim öğretim yılı ile eşit kabul edilmiştir.

Grafik 1’de görüldüğü gibi MEM öğrencilerinin sayısı iyileştirmelerin yapılmaya başlandığı 2018-2019 eğitim öğretim yılına kadar 92 bin ile 140 bin arasında değişmiş ve mesleki ortaöğretimdeki oranı da %5 ile %6 arasında sınırlı kalmıştır. 2019-2020 eğitim öğretim yılı itibarıyla MEM programlarındaki öğrenci sayısında büyük bir artış yaşandığı ancak bu artışın 2022 yılından itibaren 352 binin üzerine çıkarak tepe noktasına ulaştığı görülmektedir. Ön kayıtlarla birlikte dikkate alındığında 2022 yılı Mart ayında MEM programlarında kayıtlı öğrenci sayısı 401 binin üzerine çıkmıştır. Özellikle 2022 yılının Mart ayı itibarıyla MEM programlarındaki öğrenci sayısı %100’den fazla artış göstermiş ve bu öğrencilerin mesleki ortaöğretimdeki oranları da %9 düzeyinden %20’ye ulaşmıştır. Tarih bağlamında değerlendirildiğinde, özellikle 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nda yapılan düzenleme ile öğrenci haklarının iyileştirilmesi ve MEM Tamamlama Programlarının başlatılmasının diğer tüm iyileştirmelerle birlikte önemli bir talep yarattığı ifade edilebilir. 2022 yılının Mart ayı itibarıyla MEM programlarındaki öğrenci sayısı bu merkezlere dair resmi öğrenci istatistiklerinin tutulduğu tarihten bu yana en üst düzeyine ulaşmıştır.

Grafik 2’de, yapılan iyileştirmeler ile son iki yılda MEM programlarında kayıtlı öğrenci sayılarındaki oransal artış illere göre verilmiştir.

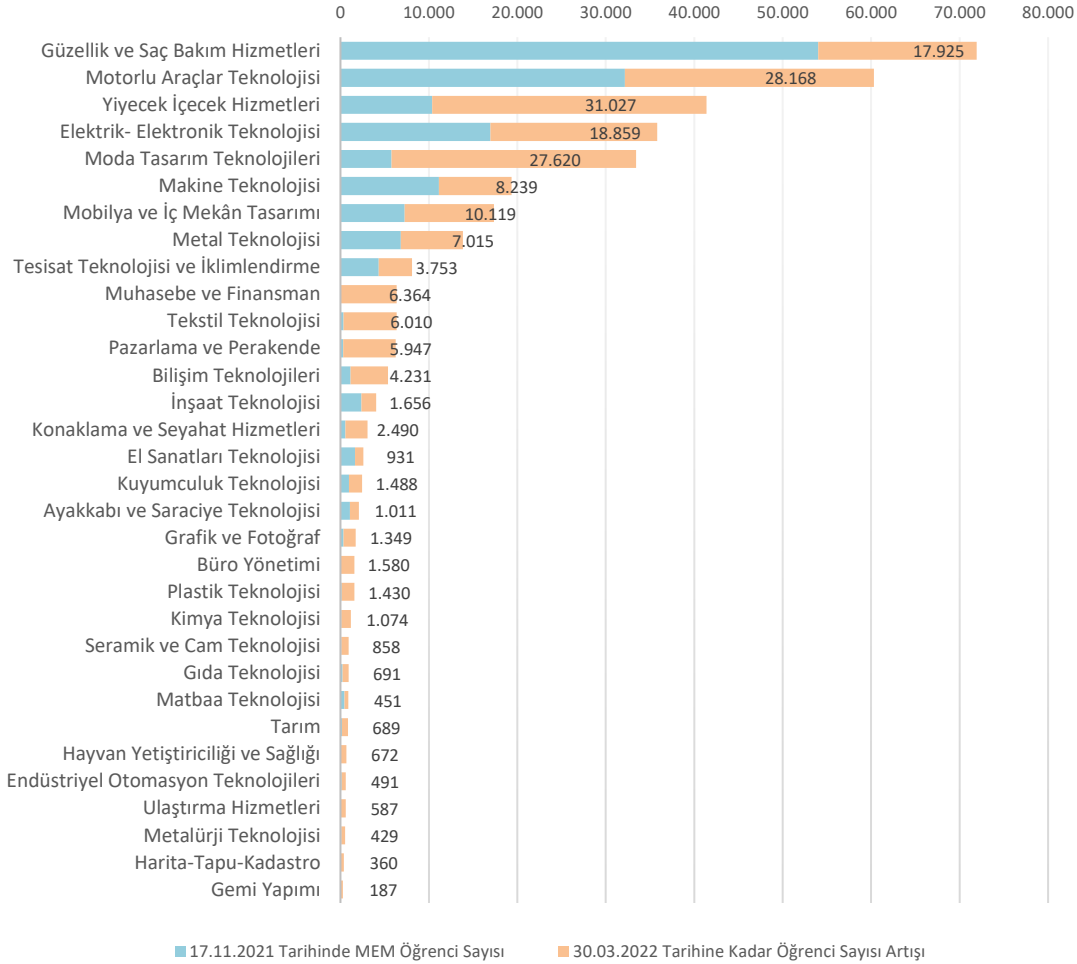

Grafik 2. Mart 2020 ile Mart 2022 Arasında MEM Programlarında Kayıtlı Öğrencilerin İllere Göre Oransal Artışı

Grafik 2’de görüldüğü gibi, MEM programlarında yapılan iyileştirmeler sonucunda son iki yılda öğrenci sayıları Türkiye’nin tüm illerinde önemli artışlar göstermiştir. 2020 yılının mart ayı ile 2022 yılının Mart ayı arasındaki iki yılda öğrenci sayısının oransal açıdan en fazla artış gösterdiği ilk beş il sırasıyla Hakkâri (%1805), Ardahan (%1450), Şırnak (%1389), Mardin (%903) ve Erzurum’dur (%868). Öğrenci sayısı artışının en düşük olduğu Burdur’da bile artış %24 düzeyinde gerçekleşmiştir. Grafik 2’de açıkça görülen diğer bir bulgu da öğrenci sayısının görece yüksek olduğu illerin Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde yer

almasıdır. Bu bağlamda, MEM programlarında sağlanan iyileştirmeler sonrasında program taleplerinin değişimi, iyileştirmelerin en fazla ihtiyaç duyan öğrenciler tarafından benimsendiğini göstermesi açısından önemlidir.

Grafik 3'te son dört ayda MEM programlarına kayıtlı öğrenci sayısının meslek alanlarına dağılımı verilmiştir.

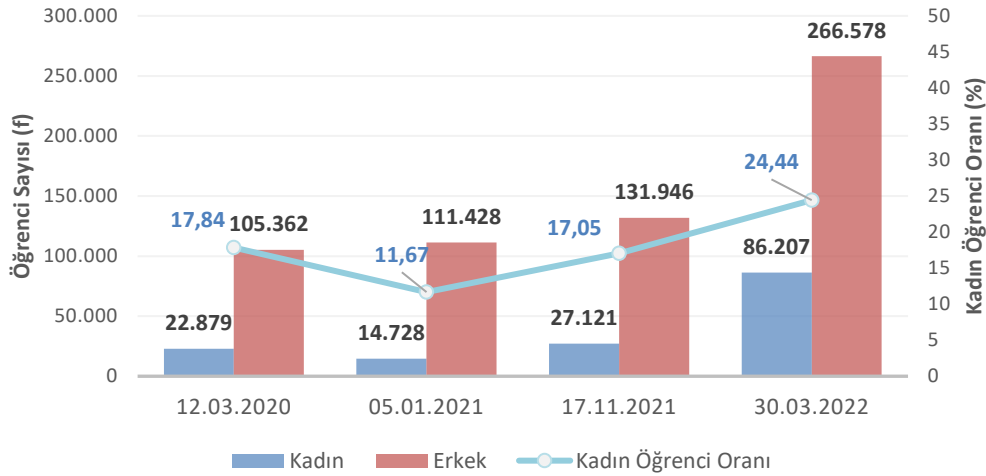

Grafik 3. Kasım 2021 ile Mart 2022 Arasında MEM Programlarında Kayıtlı Öğrencilerin Meslek Alanlarına Göre Artışı

Grafik 3'te görüldüğü gibi, dört ay gibi oldukça kısa bir sürede MEM programlarında öğrenci sayısı büyük bir artış göstermiş ve bu artış belirli meslek alanlarıyla sınırlı kalmamıştır. Oransal artışlara bakıldığında pazarlama ve perakende, tekstil teknolojisi, kimya teknolojisi, seramik ve cam teknolojisi, plastik teknolojisi ve harita-tapu-kadastro alanları öne çıkmakta, bu alanlarda öğrenci sayısı 10 katından fazlasına ulaşmaktadır. Öğrenci artış oranları %33,2 ile %194,9 arasında büyük bir aralıkta değişmektedir. Öğrenci artışının diğer bir önemli boyutu da 2021 yılının Kasım ayında hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı, muhasebe ve finansman, büro yönetimi ve ulaştırma hizmetleri alanlarındaki MEM programlarında öğrenci kaydı bulunmazken öğrenci artışı sonrasında bölümlerde tekrar eğitim verilmeye başlanmasıdır.

Grafik 4'te MEM programlarındaki öğrencilerin cinsiyet dağılımının zamana bağlı değişimi

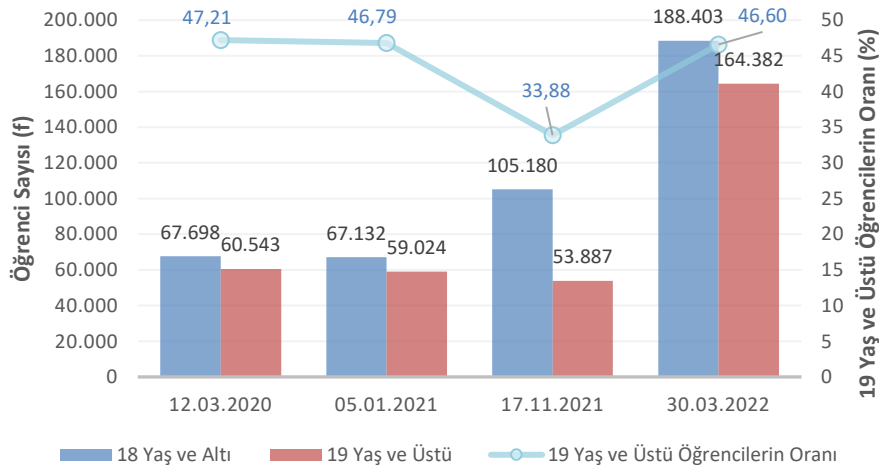
verilmiştir.

Grafik 4. MEM Programı Öğrencilerinin 2020 ile 2022 Yılları Arasında Cinsiyet Dağılımı

Grafik 4'te görüldüğü üzere MEM programlarında yapılan iyileştirmeler öğrencilerin cinsiyet dağılımlarında da önemli bir etki oluşturmuştur. 2020 yılı itibarıyla %17,8 seviyesinde olan kadın öğrenci oranı %24,4'e yükselmiştir. 2020 yılından bu yana geçen iki yıllık sürede cinsiyet dengesinde önemli bir iyileşme sağlanmıştır. Bu süreçte kadın öğrencilerin sayısı yaklaşık 4 katına, erkek öğrenci sayısı da yaklaşık 2,5 katına ulaşmıştır. Dolayısıyla MEM'lerde öğrenci sayısı hem büyük bir artış göstermiş hem de bu süreç kadın öğrenciler lehine gelişmiştir. Özellikle 2022 yılı içinde görülen büyük artış, mesleki eğitimde yapılan iyileştirmeler ve tamamlama programlarına kadınların büyük bir talep gösterdiğini işaret etmektedir.

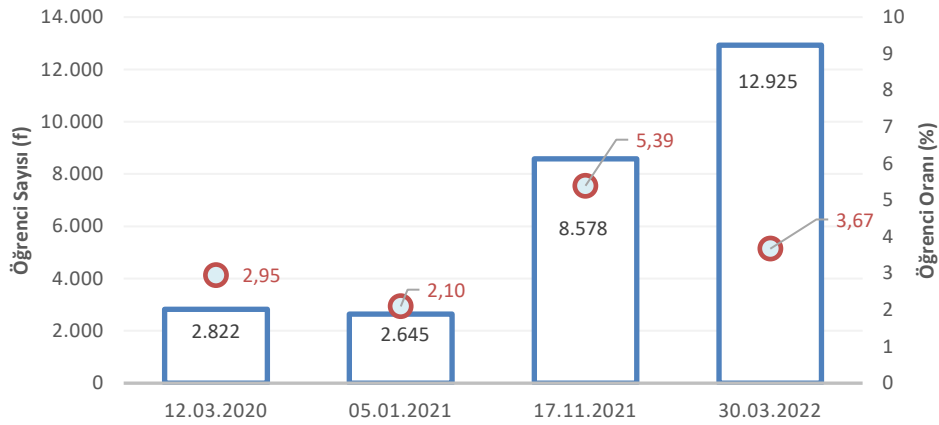
Grafik 5'te MEM öğrencilerinin farklı yıllarda 18 yaş ve altı ile 19 yaş ve üzerinde olmak üzere yaş düzeylerine dağılımı verilmiştir.

Grafik 5'te görüldüğü gibi, son iki yılda MEM programı öğrencilerinin yaş gruplarına dağılımı değişkenlik göstermektedir. 2020 yılı ve 2021 yılının başında ortaöğretim yaş düzeyinde olan öğrencilerin oranı ile 19 yaş ve üzeri öğrencilerin yaş oranları birbirine yakın seyrederken 2021 yılı sonuna doğru ortaöğretim düzeyi öğrenci oranı önemli bir artış göstermiş ve oranları da

artmıştır. Bununla birlikte, 2022 yılının Mart ayı itibarıyla hem 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan düzenlemeler hem de MEM tamamlama programlarının devreye girmesiyle yaş gruplarında tekrar daha dengeli bir düzeye ulaşılmıştır. 2022 yılının Mart ayı itibarıyla asıl kaydını gerçekleştiren yaklaşık 352 bin öğrencinin %46,6'sı 19 yaş ve üzerinde bulunmaktadır. Bu bulgu, öğrenci sayısındaki büyük artış gerçekleşirken, bu artıştan ortaöğretim öğrencileri kadar lise mezunları ve daha ileri yaşlarda bulunan mezunların da yararlanabildiğini göstermektedir. Dolayısıyla MEM programlarına erişim artarken gerçekleşen artış hem ortaöğretim yaş grubunu hem de daha ileri yaş gruplarındaki bireyleri kapsayacak şekilde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, yapılan iyileştirmelerle birlikte MEM programlarının hem ortaöğretim öğrencileri için hem de hedeflendiği gibi ileri yaştaki mezunlar açısından önemli bir fırsat olarak görüldüğünü işaret etmektedir.

Grafik 6 MEM'de kayıtlı yabancı uyruklu öğrencilerin sayısındaki zamana bağlı değişimi göstermektedir.

Grafik 6. MEM Programlarına Kayıtlı Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayısı ve Bu Öğrencilerin Tüm MEM Öğrencileri İçindeki Payındaki Değişim

Grafik 6'da görüldüğü gibi, yabancı uyruklu öğrenciler açısından önemli fırsatlar sağlayan MEM programlarına kayıtlı öğrenci sayısı da son iki yılda büyük bir artış göstermiştir. 30 Mart 2022 itibarıyla yabancı uyruklu öğrenci sayısı iki yıl önceki sayının dört katından fazlasına ulaşmıştır. Bu artış yabancı uyruklu öğrencilerin MEM programındaki paylarına da yansımıştır. Zira 2020 ve 2021 yıllarının başlarında %2 seviyesinde olan yabancı uyruklu öğrenci oranı 2021 yılı sonunda %5'in üzerinde çıkmış, 2022 yılı sonrasındaki büyük öğrenci artışı nedeniyle % 3,7 seviyesine gerilemiştir. Bu bulgu, öğrenci sayısında 2021 yılı sonu itibarıyla büyük bir artış yaşanmasına rağmen yabancı uyruklu öğrenci sayısının da bu artışa eşlik ettiğini, bu öğrencilerin oranının da iki yıl önceye göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla yabancı uyruklu öğrenciler de yapılan iyileştirmelerle birlikte kazanacakları mesleki beceriler aracılığıyla işgücü piyasasına geçişlerini kolaylaştıran MEM programlarında daha fazla yer almaya başlamışlardır.

Tartışma

Çıraklık eğitimi, sahip olduğu esnek yapı ve uygulama ağırlıklı eğitim sayesinde işgücü piyasasına önemli bir insan kaynağı sunmaktadır. Eğitimin evrenselleşmesi ve teknolojide yaşanan dönüşüm mesleki eğitimden beklentileri büyük ölçüde değiştirse de çıraklık eğitimi hala bireylerin mesleki beceriler kazanarak işgücü piyasasına geçişinin en kolay yollarından birini oluşturmaktadır. İyi yapılandırılmış bir çıraklık eğitimi, günümüzde beceri uyumsuzluklarını azaltmak için önemli bir enstrüman olarak değerlendirilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı, son yıllarda önemli bir dönüşümü başlattığı mesleki eğitim kapsamında çıraklık eğitimine özel bir yer vermiştir. Çıraklık eğitiminin gerçekleştirildiği MEM'ler çeşitli açılardan desteklenerek bütüncül bir iyileşmenin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu iyileştirme ile amaç, MEM'lerin sunduğu istihdam imkânlarının yaygınlaştırılması, bu fırsatlardan ortaöğretim yaş düzeyindeki öğrencilerin yanı sıra daha ileri yaşlardaki bireylerin de faydalanmasını sağlamaktır.

Uzun yıllardır yeterli önemin atfedilmediği MEM programlarını iyileştirmek için MEB'in kararlı adımlar atmasının arkasında gerçekçi sebepler bulunmaktadır. Mesleki ortaöğretimin akademik ortaöğretimden daha yüksek istihdam oranlarına sahip olduğu Türkiye'de, MEM programları en yüksek istihdam oranlarına sahip mesleki eğitim kurumları haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, Türkiye'de mesleki eğitimin kronik sorunlarından olan beceri uyumsuzluğu MEM programlarında çok daha az yaşanmaktadır. Bu programlardaki öğrencilerin yaklaşık %88'i eğitim gördükleri alanda, çalışanların %75'i ise işbaşı eğitim aldıkları firmalarda işe girmektedir. Bu sonuçlar, MEM programlarının istihdam edilebilirliği artırırken bir yandan da öğrencilerin eğitim aldıkları alanlarda istihdam edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu durum hem kişisel hem de toplumsal düzeyde eğitime yönelik yatırımların daha verimli kullanılması açısından da oldukça önemlidir.

MEM programlarında yapılan son yıllardaki iyileştirmeler, mesleki eğitimi bütüncül olarak iyileştirmek için yapılabilecekleri somut şekilde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda MEM programlarına yönelik farkındalığı artırmak ve toplumsal algıyı değiştirmek için medya ve sosyal platformlar etkin kullanılmış, MEB taşra teşkilatı bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirmiştir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemelerle MEM'lerin genç istihdamını artırma potansiyeli güçlendirilerek mesleki eğitimde yeni bir dönem başlatılmıştır. İşverenlere yakından temas edilmiş, işgücü piyasasının etkin katıldığı ve onların ihtiyaçlarından beslenen bir eğitim süreci geliştirilmiştir. Bu süreçte işverenlerin MEM programlarına aktif katılımlarının kapasitesi çok önemli oranda artırılmıştır. Tüm organize sanayi bölgeleri birer MEM ile ilişkilendirilerek sanayi bölgelerinin üretim kapasitesi öğrencilerin uygulama becerilerinin artırılması amacıyla kullanılmaya başlanılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgular, atılan bu adımlar sonucunda öğrenci katılımının büyük bir artış gösterdiğini ve bu artışın başta dezavantajlı bölgeler olmak üzere tüm bölgelerde yaygınlaştığına işaret etmektedir. Sosyoekonomik dezavantaja sahip bölgelerde öğrenci katılımının daha hızlı artması, yapılan iyileştirmelerin bu öğrenci grubu için ne kadar önemli ve isabetli olduğunun bir göstergesidir. İkincisi, kadınların MEM programları içindeki payları artarak %17'lerden %24'ler düzeyine yükselmiştir. Bu bulgu da programlardan yararlanma bağlamında cinsiyetler arası farkların azaldığını göstermektedir. Yaş gruplarına bakıldığında, programlara kayıtlı öğrencilerin yaklaşık yarısının 19 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Bu durum da MEM programlarının genç işsizliğini ve ne eğitimde ne istihdamda olan genç oranını (NEET) düşürmek için bu bireylere önemli fırsatlar sağladığını işaret etmektedir. Ayrıca MEM programları içinde yabancı uyruklu öğrencilerin sayıları da önemli bir artış göstererek iki yıllık bir sürede yaklaşık üç binden on üç bine yükselmiştir. Bu bulgu, yoğun uygulamalı eğitim verilen ve dil sorunlarının daha az belirleyici olduğu MEM programlarından sağlanan faydanın yabancı uyruklu öğrenciler için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

MEM programlarında yapılan bu iyileştirmelerle birlikte başlatılan “MEM Tamamlama Programı” da yapılan iyileştirmeleri daha ileri bir noktaya götürmek konusunda özgün bir modeldir. Bu programda doğrudan işgücü piyasasının ihtiyaçlarına dönük eğitim verilmekte, bu eğitim süreci piyasa temsilcileri ile birlikte geliştirilmekte, 6 ile 8 ay gibi kısa sürelerde tamamlanmakta ve programı başarıyla tamamlayan öğrencilere istihdam garantisi sağlanmaktadır. Bu model hem doğrudan ihtiyaca yönelik eğitim verme ve istihdam sağlama hem de imkânlardan farklı yaş gruplarındaki kişilerin yararlanması bağlamında çok önemli katkı sağlama potansiyeline sahiptir.

MEB, MEM'lerde başlatmış olduğu ve mevzuat düzenlemeleri ile de desteklenen bu yeni dönemde 2022 yılı sonunda 1 milyon genci MEM ile buluşturma hedefine doğru kararlı bir şekilde ilerlemektedir. 2022 yılının ilk üç ayı sonunda MEM'lerde öğrenci sayısının 159 binlerden 400 binin üzerine çıkması bu hedefe ulaşabilme ihtimalini yükseltmektedir. Bu kapsamda atılan adımlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde işgücü piyasasında elemana ihtiyaç duyulmasına rağmen istenen elemanın bulunamaması retoriğinin de çok yakın bir zamanda sona ereceği görülmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışmada yazarlar, araştırma sürecinin tüm aşamalarında eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çatışma Beyanı

Yazarlar potansiyel bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynakça

Avrupa Komisyonu (2013). The effectiveness and costs-benefits of apprenticeships: Results of the quantitative analysis. <https://www.employment-studies.co.uk/resource/effectiveness-and-costs-benefits-apprenticeships-results-quantitative-analysis> adresinden alınmıştır.

Billett, S. (2020). Perspectives on enhancing the standing of vocational education and the occupations it serves. *Journal of Vocational Education & Training*, 72(2), 161-169.

Birleşmiş Milletler (2015). Trends in international migration 2015. Population Facts, No. 2015/4. <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationPopFacts20154.pdf> adresinden alınmıştır.

- Cantor, J. (2015). 21st-century apprenticeship: Best practices for building a world-class workforce. <http://publisher.abc-clio.com/9781440834196> adresinden alınmıştır.
- CEDEFOP (2002). Towards a history of vocational education and training (VET) in Europe in a comparative perspective. Proceedings of the first international conference October 2002, Florence Volume I. https://www.cedefop.europa.eu/files/5153_1_en.pdf adresinden alınmıştır.
- CEDEFOP/OECD (2021). The next steps for apprenticeship. CEDEFOP reference series; No 118. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/085907> adresinden alınmıştır.
- ETF (2020). Developments in vocational education policy in Turkey. https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2020-05/riga_interim_report_turkey.pdf adresinden alınmıştır.
- Finegold, D. ve Wagner, K. (2002). Are apprenticeships still relevant in the 21st Century? A case study of changing youth training arrangements in German banks. *Industrial and Labor Relations Review*, 55(4), 667–685. <https://doi.org/10.2307/3270628>
- Jeon, S. (2019). *Unlocking the potential of migrants: Cross-country analysis*. OECD Reviews of Vocational Education and Training. OECD Publishing.
- Lerman, R. (2014). Do firms benefit from apprenticeship investments?. *IZA World of Labor* 2014, 55, doi: 10.15185/izawol.55
- Lewis, P. (2014). *The simple economics of apprenticeship*. The Gatsby Foundation. <https://www.gatsby.org.uk/uploads/education/reports/pdf/economics-of-apprenticeship.pdf> adresinden alınmıştır.
- MEB (2019). *Türkiye’de meslekî ve teknik eğitimin görünümü*. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:1. MEB. https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf adresinden alınmıştır.
- McGarey Haney, R. (2002). *Secondary student perceptions of vocational education*. Yayınlanmamış doktora tezi, University of North California, ABD.
- OECD (2018). *Seven questions about apprenticeships: Answers from international experience*. OECD Publishings.
- Özer, M. (2018). 2023 Eğitim Vizyonu ve mesleki ve teknik eğitimde yeni hedefler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 425-435.
- Özer, M. (2019a). Reconsidering the fundamental problems of vocational education and training in Turkey and proposed solutions for restructuring. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 39(2), 1–19.
- Özer, M. (2020a). Vocational education and training as “a friend in need” during coronavirus pandemic in Turkey. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 9(2), 1-7.
- Özer, M. (2020b). *Türkiye’nin mesleki eğitim ile imtihanı - Mesleki eğitimde paradigma değişimi*. Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Özer, M. (2020c). Türkiye’de mesleki eğitimde paradigma değişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 357-384.

- Özer, M. ve Suna, H. E. (2020). The linkage between vocational education and labor market in Turkey: Employability and skill mismatch. *Kastamonu Education Journal*, 28(2), 558-569.
- Özer, M. ve Perc, M. (2020). Dreams and realities of school tracking and vocational education. *Palgrave Communications*, 6, 34. <https://doi.org/10.1057/s41599-020-0409-4>
- Özer, M. (2021a). *Eğitim politikalarında sistemik uyum*. Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Özer, M. (2021b). Türkiye'de mesleki eğitimi güçlendirmek için atılan yeni adımlar. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(16), 1-16.
- Özer, M., Suna, H. E. ve Numanoğlu, K. V. (2021). Increasing the social integration of Syrian refugees in Turkey through vocational education and training. *International Journal of Management Economics and Business*, 17(3), 861-876.
- Perc, M., Özer, M. ve Hojnik, J. (2019). Social and juristic challenges of artificial intelligence. *Palgrave Communication* 5, 61. <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0278-x>
- Ryan, P. (1998). Is apprenticeship better? A review of the economic evidence. *Journal of Vocational Education & Training*, 50(2), 289-325.
- Scott, J. F. (1914). *Historical essays on apprenticeship and vocational education*. Ann Arbor Press.
- Shaw, S., Gordon, H. R. D., Xing, X. ve Carroll, M. C. (2020). Why apprenticeship programs matter to 21st century postsecondary education. *The CTE Journal*, 7(2), 1-11.
- Steedman, H., Gospel, H. ve Ryan, P. (1998). *Apprenticeship: A strategy for growth*. The Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science. <https://core.ac.uk/download/pdf/94631.pdf> adresinden alınmıştır.
- UNESCO (2017). *Investing in work-based learning*. Inter-agency Group on Technical and Vocational Education and Training. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260677> adresinden alınmıştır.